

TELEVİZYONUN YAPISAL İZOMORFİZMİ VE NARSİSTİK ZİHİN ÜZERİNE TEORİK BİR ÇÖZÜMLEME

Meltem BAŞARAN
Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
206254006@kocaeli.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-1912-4703>

<i>Atıf</i>	BAŞARAN, M. (2026). TELEVİZYONUN YAPISAL İZOMORFİZMİ VE NARSİSTİK ZİHİN ÜZERİNE TEORİK BİR ÇÖZÜMLEME. <i>İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 18(2), 307-326.
-------------	--

ÖZ

Bu çalışma, televizyonun biçimsel ve zamansal yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mekanizmaları arasındaki yapısal izomorfizmi kuramsal düzeyde ortaya koymayı ve televizyonun narsistik kültürün yeniden üretimindeki epistemolojik rolünü tartışmayı amaçlamaktadır. Araştırma, televizyonun parçalı akış yapısı ile narsistik zihin arasında diyalektik bir ilişki bulunduğunu ve televizyonun narsisizmi yalnızca temsil düzeyinde değil, bizzat kendi zamansal, biçimsel ve epistemolojik kurgusu aracılığıyla inşa ettiğini öne sürmektedir. Christopher Lasch'ın (2021) narsist kültür teorisinden hareketle televizyon, tüketim toplumunun yarattığı bencilleşme, anlık hazcılık, kamusal alanın çöküşü sonucu benliğin inşasına hizmet eden temel bir mecra haline gelmiştir. Raymond Williams'ın "akış" kuramı, Neil Postman'ın "parçalı epistemoloji" tezi, Marshall McLuhan'ın "teknolojik uyuşma" ve Lasch'ın (2021) narsisizm kültürü eleştirisi ekseninde şekillenen bu araştırma, televizyonun sınır yitimini, anlık hazzı, tarihsel sürekliliğin kopuşunu ve pasif tüketimi yapısal olarak nasıl ürettiğini irdelemektedir. Söz konusu yapısal özellikler, psikanalitik literatürde narsistik zihnin mekanizmalarıyla doğrudan örtüşmektedir. Bu bağlamda geleneksel uzaktan kumanda pratiği ile binge-watching (seri izleme) olgusu, narsistik reflekslerin teknolojik karşılıkları olarak analiz edilmektedir. Sonuç olarak televizyon, narsistik içerikler üreten bir araç olmanın ötesinde, narsistik öznenin yapısal ve ontolojik olarak kurulmasına katkı sağlayan epistemolojik bir ortam olarak konumlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Televizyon, Narsisizm, Yapısal İzomorfizm, Narsistik Zihin.*

A CONCEPTUAL ANALYSIS OF THE STRUCTURAL ISOMORPHISM BETWEEN TELEVISION AND THE NARCISSISTIC MIND

ABSTRACT

This study theoretically problematizes the structural isomorphism between the technical structure of television and the operational logic of the narcissistic mind. The research argues that a dialectical relationship exists between television's fragmented flow structure and the narcissistic mind, and that television constructs narcissism not merely at the level of representation but through its own temporal, formal, and epistemological configuration. Drawing on Christopher Lasch's (2021) theory of narcissistic culture, television has become a primary site for the construction of selfhood in a context shaped by the individualization, immediate hedonism, and collapse of the public sphere characteristic of consumer society. Informed by Raymond Williams's concept of "flow," Neil Postman's thesis of "fragmented epistemology," Marshall McLuhan's notion of "technological numbing," and Lasch's (2021) critique of the culture of narcissism, this study examines how television structurally produces the dissolution of boundaries, the primacy of immediate gratification, the rupture of historical continuity, and passive consumption. These structural features directly correspond to the mechanisms of the narcissistic mind as defined in psychoanalytic literature. Within this framework, both the conventional remote control practice and the phenomenon of binge-watching are analyzed as technological counterparts of narcissistic reflexes. It is concluded that television, beyond functioning as an instrument that produces narcissistic content, operates as an epistemological environment that contributes to the structural and ontological constitution of the narcissistic subject.

Keywords: *Television, Narcissism, Structural Isomorphism, Narcistic Mind.*

GİRİŞ

Televizyon, 20. yüzyılın ortalarından itibaren kitle iletişiminin en belirleyici araçlarından biri olarak insan yaşamına yerleşmiştir. Postmodern olarak adlandırılan günümüz çağında televizyon artık bilgi edinme ve eğlence aracı olmanın ötesinde toplumsal değer ve inançların kimlik biçimlerinin ve kültürel değerlerin aktarıldığı güçlü bir kültürlenme zemini olarak da işlev görmektedir. Fakat televizyonun bu kültürel gücü yalnızca içerikleri ile sınırlı değildir. Televizyona ilişkin yapılan eleştirel çalışmalar çoğunlukla aracın toplumsal ve kitlesel düzeydeki etkilerine içeriksel açıdan odaklanmıştır. Ancak televizyon yalnızca kitlesel seviyede değil bireysel düzeyde de bireyin dünyayı algılama biçimini, zaman ve mekân algısını ve benlik kurgusunu da şekillendirebilen güçlü bir araçtır. Bu bağlamda televizyon ve psikoloji arasındaki ilişki televizyonun bireysel ve kültürel etkilerinin açığa çıkarılması açısından oldukça önemlidir.

Televizyon ve psikoloji arasındaki ilişki, kitle iletişim araştırmalarının başlangıcından bu yana davranışçı ekolün etki araştırmalarından, alımlama çalışmalarının özne odaklı analizlerine kadar oldukça geniş bir yelpazede tartışılmıştır. Bu tartışmalarda televizyonun bireysel psikoloji üzerindeki etkileri genellikle içerik ekseninde kurulmuştur. Ancak televizyon, bireyin yalnızca neyi düşüneceğini veya nasıl davranacağına karar veren dışsal bir uyaran olmanın dışında, bireyin dünyayı algılama şeklini, zaman ve mekân algısını ve benlik kurgusunu şekillendirebilen antropolojik bir araçtır. Bu aracın psikolojik izdüşümleri ele alındığında televizyonun teknik doğası ile modern insanın narsistik yapısı arasında çarpıcı bir paralellik göze çarpmaktadır. Christopher Lasch'a (2021) göre modern toplumda narsisizm artık patolojik bir vaka olmaktan çıkarak kültürel bir norm haline gelmiştir. Bu kültürel dönüşümün en güçlü katalizörü ve yeniden üretim merkezi ise televizyondur. Televizyon yapısal olarak bireylere sunduğu dünyada, narsistik zihnin ihtiyaç duyduğu özellikler yer almaktadır. Bu özellikleri içeriğinde yer alan imajlara dayalı karakterler, haz odaklı hikayeler, her şeyin anlık olduğu yapılar aracılığıyla inşa etmektedir. Narsisizm ve medya çalışmaları ilişkisi, son yıllarda medya çalışmaları literatüründe sıklıkla ele alınmaktadır. Fakat yapılan araştırmalar çoğunlukla sosyal medya, reality show programları ve narsistik karakter temsilleri gibi içerik odaklı alanlarda yoğunlaşmaktadır (Lull ve Dickinson, 2016). Televizyonun bir araç olarak sahip olduğu biçimsel yapısının narsistik kültür üzerindeki etkisi ise sistematik biçimde ele alınmadığından bu alan literatürde önemli bir boşluk yaratmaktadır. Bu çalışma söz konusu boşluğu doldurmayı

hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışmanın iki temel kavramını açıklamak gerekmektedir. İzomorfizm, Yunanca 'isos' (eşit) ve 'morphe' (biçim) sözcüklerinden türemekte olup farklı kökenlerden gelen iki yapının benzer işleyiş mantığına ve benzer örüntülere sahip olmasını ifade etmektedir. Matematik ve biyoloji kökenli bu kavram, sosyal bilimlerde iki farklı sistemin yapısal olarak örtüşmesini tanımlamaktadır (DiMaggio ve Powell, 1983). Bu çalışmada izomorfizm, televizyonun biçimsel yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mekanizmaları arasındaki yapısal benzerliği betimlemek için kullanılmaktadır. Narsistik zihin kavramı ise psikanalitik literatürde bireysel bir kişilik özelliği olarak tanımlanan narsisizmin bilişsel, duygusal ve ilişkisel işleyiş biçimini betimlemektedir.

Narsistik zihin kavramı ise, psikanalitik ve psikodinamik literatürde bireysel bir kişilik özelliği olarak tanımlanan narsisizmin bilişsel, duygusal ve ilişkisel işleyiş biçimini betimlemektedir. Patolojik bir tanı olmanın ötesinde, Christopher Lasch'ın (2021) kavramsallaştırdığı biçimiyle narsistik zihin, sınırların yitimi, anlık haz egemenliği, tarihsel sürekliliğin çözülmesi ve ötekinin araçsallaştırılması gibi yapısal özelliklerle tanımlanan bir özne modelini ifade etmektedir.

Çalışmanın temel sorunsalını “Televizyon, narsistik kültürü sadece sunduğu içerikler aracılığıyla mı aktarmaktadır yoksa bizzat kendi biçimsel ve zamansal yapısıyla da inşa etmekte midir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma, televizyonun sahip olduğu biçimsel yapı ile narsistik zihnin işleyiş mantığı arasında derin bir yapısal izomorfizm bulunduğunu öne sürerek bu durumu kuramsal düzeyde incelemeyi amaçlamaktadır. Narsistik zihnin temel özellikleri olarak sıralanan anlık haz egemenliği, sınırların yitimi, tarihsel sürekliliğin yok edilmesi ve pasif tüketim gibi unsurlar televizyonun biçimsel yapısının da temel karakteristik unsurlarıdır. Bu bağlamda bu örtüşme rastlantısal değil, yapısal bir izomorfizmin göstergesidir. Televizyon, narsistik zihnin teknolojik bir dışavurumu, narsisizm ise televizyonun biçimsel epistemolojisinin psikolojik bir içselleştirmesi olarak ele alınabilmektedir. Bu karşılıklı ilişki çalışmanın temel argümanını oluşturmaktadır.

Çalışma dört temel teorik temel üzerine inşa edilmiştir: Raymond Williams'ın (1974) akış kavramı televizyonun kesintisiz ve sınırları bulanıklaşan yapısını, Neil Postman'ın (1985) parçalı epistemoloji tezi televizyonun tarihsel süreklilik ve nedensellik duygusunu nasıl

parçaladığını, Marshall McLuhan'ın (1964) araç-özne ilişkisi ve teknolojik narkoz çerçevesi izleyicilerin televizyon ve teknoloji tarafından uyuşturulma sürecini ve Christopher Lasch'ın (1979) narsisizm kültürü kavramsallaştırması ise bu yapısal özelliklerin tümünü toplumsal bir bağlamda anlamlandırmaya olanak sağlamaktadır. Bu teorik zeminlerin bir arada işlenmesi, televizyon ve narsisizm ilişkisini salt içerik analizinin ötesine taşıyarak biçimsel ve yapısal bir okumaya olanak tanımaktadır.

Bu çalışma, televizyonun biçimsel ve zamansal yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mekanizmaları arasındaki yapısal izomorfizmi kuramsal düzeyde ortaya koymayı ve televizyonun narsistik kültürün yeniden üretimindeki epistemolojik rolünü tartışmayı amaçlamaktadır. Teorik ve kavramsal bir nitelik taşıyan bu çalışmanın temel katkısı, televizyonu narsistik içerikler üreten bir araç olmanın ötesinde, narsistik öznenin yapısal ve ontolojik olarak kurulmasına zemin hazırlayan epistemolojik bir ortam olarak yeniden konumlandırmasıdır. Bu kavramsallaştırma, medya ve kişilik ilişkisini yeni bir teorik düzlemde ele almakta ve alanda yürütülecek ampirik araştırmalar için de kuramsal bir başlangıç noktası sunmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Narsisizm: Klinik Patolojiden Kültürel Örüntüye

Narsisizm, köken olarak Yunan mitolojisinde sudaki kendi yansımasına âşık olan ve bu yansımayı gerçek sanarak yok olan Narkissos efsanesine dayanmaktadır (Naso, 2025). Narsisizmin kavramsal zemini oldukça eskiye dayanmaktadır. Mitolojik bir arketip olarak ortaya çıkan bu kavram, zaman içerisinde psikanalitik ve sosyolojik kuramların kavramsal zeminine taşınmış ardından bireysel bir patolojiden kültürel bir örüntüye dönüşerek bilimsel bir kuram haline gelmiştir. Kavram, sözlük tanımı itibarıyla, kişinin kendine karşı duyduğu yoğun hayranlığı betimleyen “özseverlik” kavramı ile tanımlanmaktadır (Dil Derneği, 2025). Narsisizm genellikle fazla kibirli, benmerkezci, gösterişçi, kendini beğenmiş gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir (Twenge & Campbell, 2010).

Narsisizm kavramını bilimsel literatüre kazandıran ilk araştırmacıların Ellis ve Nacke olduğu bilinmekle birlikte kavrama asıl kuramsal derinliğini kazandıran psikanalizin kurucu ismi Sigmund Freud olmuştur. Freud (2015) narsisizmi psikanalitik çerçevede, libidinal enerjinin dış nesnelere çekilerek bireyin kendi benliğine yönlendirilmesi olarak tanımlanmış ve bunu bireyin gelişiminde yer alan normal ve sağlıklı bir aşama olarak

ele almıştır. Birincil narsisizm olarak adlandırdığı bu evrede bebek dış dünyayı henüz kavrayamamakta ve libidinal yatırımını yalnızca kendi benliğine yöneltmektedir. Fakat bu durum gelişim sürecinde çözülmekte ve bu libidinal yatırım, dış nesnelere yönelmektedir. Bu dönüşümün gerçekleşmediği veya erken dönemde ciddi kırılmalar yaşandığı durumlarda ise ikincil narsisizm olarak adlandırılan patolojik narsisizm ortaya çıkmaktadır (Freud, 2015). Freud'un bu kavramsallaştırması narsisizmi salt cinsel bir sapkınlık olmaktan çıkararak bireyin libidinal yatırımına ilişkin gelişimsel boyuta taşınması dönüm noktası niteliğindedir. Fakat Freud'un narsisizmi yalnızca bir "libido yatırımı" olarak ele alan kavramsallaştırması sonraki araştırmacılar tarafından eleştirilerek yetersiz bulunarak kavrama farklı bakış açıları geliştirilmiştir.

Heinz Kohut (2022) ve Otto Kernberg (2019) Freud'un çerçevesini önemli ölçüde genişletmişlerdir. Kohut'a göre bireylerin sağlıklı bir benlik inşa edebilmeleri için bebeklik gibi erken dönemlerinde temel narsistik ihtiyaçlarının (yansıtma, idealizasyon ve ikizlik) karşılanması gerekmektedir. Bu ihtiyaçları karşılanmayan bireylerin benlik inşa süreçlerinde kalıcı hasarlar oluşmakta ve yaşamı boyunca çocukluk döneminde eksik kalan kendilik nesnesi işlevlerini dış dünyada aramaya yönelmektedirler (Kohut, 2017). Kernberg (2019) ise narsisizmi patolojik bir yapı olarak çözümlenmiştir. Kernberg'e göre patolojik narsisizm, benmerkezcilik, üstünlük hissi ve kendine karşı aşırı hayranlık gibi özellikleri barındıran, yetişkinlik sürecinde sonradan inşa edilen patolojik bir savunma mekanizmasıdır.

Narkissos miti ile ortaya çıkan narsisizm kavramı psikanalitik ve psikodinamik literatürde geliştirilerek en nihayetinde çağdaş araştırmalar literatüründe ele alınmıştır. Çağdaş psikoloji literatüründe narsisizm, büyüklenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm olarak iki temel biçimde kavramsallaştırılmaktadır. Büyüklenmeci narsisizm, narsisizmin klasik olarak herkes tarafından bilinen kibirli, benmerkezci, kendine dönük, empati yoksunu, gösterişi seven bireyleri tanımlamaktadır. Kırılğan narsisizm ise dışarıdan sakin ve mesafeli görünen, fakat içsel yapıda reddedilmeye ve eleştiriye oldukça hassas olan bireyleri tanımlamaktadır (Campbell & Crist, 2024). Narsisizmin bu iki boyutu, çalışmanın izomorfizm argümanı açısından belirleyici bir öneme sahiptir. Televizyonun biçimsel yapısının içerdiği ve desteklediği narsistik işleyiş her iki boyutun da yapısal özelliklerini kapsamaktadır.

Narsisizmi bireysel patolojik bir vaka olmaktan çıkararak kültürel bir boyutta tartışılmasına katkı sağlayan düşünür Amerikalı sosyolog Christopher Lasch (2021) olmuştur. Lasch, kapitalizmin ortaya çıkardığı tüketim toplumunun bireyi, bencil, kamusal alandan koparan ve haz ve an odaklı, empatiden yoksun bir özne haline getirdiğini vurgulamaktadır. Bu durumun narsisizm kültürünü yarattığını ve bu kültürün bireylerin karakterlerini ve benlik inşalarını dönüştürdüğünü vurgulamıştır. Lasch'a (2021) göre narsisizmin bireysel bir patoloji olmaktan çıkarak modern yaşamın kültürel bir örüntüsü haline gelmesi, Batı toplumlarında yirminci yüzyıl boyunca yaşanan büyük toplumsal, ekonomik ve psikolojik dönüşümlerin bir sonucudur. Bu kültürel dönüşümde kitle iletişim araçları, narsistik kültürün hem ürünü hem de üreticisi olarak belirleyici bir rol üstlenmektedir.

Narsistik Zihnin Yapısal Özellikleri

Televizyonun biçimsel yapısı ve narsistik zihnin izomorfik benzerliğini tanımlamak için narsistik zihnin işleyiş mantığını anlamak gerekmektedir. Sınır yitimi, tarihsel sürekliliğin yitimi ve minimal benlik, anlık hazzın egemenliği ve ötekinin yitimini narsistik zihnin yapısal özellikleri olarak sınıflandırmak mümkündür.

Narsistik zihnin en temel yapısal özelliklerinden biri, bireyin kendi benliği ile dış dünya (nesnelere dünyası) arasındaki sınırları ayırt etme yetisini kaybetmesidir. Narsist için "öteki", bağımsız bir varlık olarak algılanamamaktadır. Dış dünya ve diğer insanlar ancak bireyin kendi "büyüklenmeci kendiliğinin" yansıdığı ve beklentilerinin karşılandığı bir ayna işlevi gördüğü sürece anlamlı olmaktadır (Lasch, 2021). Bu durumda birey dünyayı sadece kendi gölgesinin uzandığı kadarıyla algılamakta ve bu kendine dönüklük hali, benliğin kendi içerisinde boğulmasına neden olarak ötekinin tamamen yok olmasına neden olmaktadır (Han, 2023). Bu sınır bulanıklığı narsistik işleyişin pek çok belirtisinin temelinde yer almaktadır. Narsist birey, çevresindeki kişilerin kendi duygu, düşünce ve gereksinimlerine sahip olduğunu kavramakta güçlük çekerek "öteki"ni yalnızca kendi gereksinimlerine yönelik kullandığı bir nesne olarak konumlandırmaktadır.

Narsistik zihnin tarihsel sürekliliğin yitimi özelliği ise, bireyin geçmiş ve geleceğe ilişkin algısını tamamen kaybederek yalnızca "şimdi"ye odaklanmasını içermektedir. Narsistik zihin, zamanı doğrusal bir süreklilik

içerisinde değil, yalnızca şimdinin döngüsü içerisinde deneyimlemektedir. Bu durum bireyin geçmişten geleceğe uzanan tarihsel bir kuşağa ait olma duygusunu yitirerek, “an”a odaklı ve sadece "kendisi için yaşamak" saplantısına hapsolmasına yol açmaktadır (Lasch, 2021). Zaman algısındaki bu parçalanma, narsistik zihnin zayıf, temelden yoksun, savunmacı ve geleceğe ilişkin kayıtsız bir "minimal benlik" (minimal self) oluşturması ile sonuçlanmaktadır (Lovink, 2019). Minimal benlik, içsel boşluk duygusuyla baş etmeye çalışan, dış dünyayı bir tehdit gibi algılayan ve yalnızca kendi iç huzuruna odaklı küçülen bir benlik olarak tanımlanabilmektedir. (Lasch, Narsisizm Kültürü, 2021), (Lasch, 1984). Tarihsel sürekliliğin yitimi Erikson'un (1968) kimlik kuramı perspektifinden değerlendirildiğinde bu durum bireyin tutarlı ve bütünlüklü bir kimlik geliştirememesinin temel sebeplerinden biri olarak ele alınabilmektedir. Çünkü kimlik, ancak geçmiş, şimdiki ve gelecek deneyimlerin anlam taşıyan şekilde bir bütün içerisinde bir araya gelmesiyle oluşabilmektedir.

Narsistik zihnin belirleyici yapısal özelliklerinden bir diğeri de anlık hazın egemenliği ve hazzın ertelenmesine ilişkin duyulan tahammülsüzlüktür. Modern çağda bireyler geleneksel zamandaki gibi geleceğe hazırlık yapmak yerine anlık hazzı odaklanmakta ve doyurulamayan bir arzu içerisinde yaşamaktadır (Lasch, Narsisizm Kültürü, 2021). Bireylerin bu anlık haz odaklı yapıları minimal benlik geliştirmeleri ile sonuçlanarak ekonomik koşullar, ekolojik felaketler vb. gibi toplumsal koşulların bireylerde güvensizlik hissi oluşmasına neden olmaktadır (Lasch, 1984). Bu durum karşısında bireyler dünyayı değiştirmek yerine bu kaos içerisinde sadece hayatta kalabilmeye odaklanmaktadır (Lasch, Narsisizm Kültürü, 2021). Sağlıklı gelişim sürecinde bireyler hazzı erteleyebilme, engeller ile baş edebilme ve uzun soluklu hedefler için anlık hazlardan vazgeçebilme özelliklerine sahipken mevcut koşullar içerisinde bu durum anlık hazzın egemenliğine yenilmektedir. Narsistik zihin bireylerde ana odaklı, haz düşkün ve uzun vadeli hedefler yerine kısa zamanlı hazlara odaklı kimlik yapıları yaratmaktadır.

Narsistik zihin aynı zamanda bireyi dış dünyadaki unsurlardan kaçınarak yalnızca kendi benliğine odaklı hale getirerek “ötekinin yitimi”ne neden olmaktadır (Han, 2023). Narsistik zihin ötekinin varlığına, belirsizliğine ve zorlayıcılığına tahammül etmek istemeyerek ötekini reddetmektedir. Çünkü narsistik zihin için öteki, anlaşılması için emek gereken, hayal kırıklığı yaratabilecek bir varlık değil yalnızca bireyin kendi yansımını

onaylayan bir konumdadır. Ötekinin bu şekilde araçsallaştırılması ve yitilmesi bireyleri "aynının cehennemi" içerisine hapsetmektedir. Ötekini yitiren birey, yalnızca kendisine benzeyen, onu onaylayan ve rahatsız etmeyen içeriklerle sarmalanarak gerçek bir karşılaşmadan yoksun kalarak sürekli "aynı"lar ile çevrili bir dünya içerisinde yaşamaktadır (Han, 2023). Ötekinin yitimi, bireyin yalnızca kendi içerisine hapsolmasına neden olmuştur. Bu durum yalnızca bireysel düzeyde değil, kültürel ve teknolojik düzeyde de kitle iletişim araçları ile yeniden üretilmektedir.

Burada tanımlanan yapısal özellikler birbirinden bağımsız bileşenler olarak değil, narsistik zihnin tutarlı bir işleyiş mantığının birbirine bağlı unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bu bütünleşik yapı, sonraki bölümlerde televizyonun biçimsel yapısı ile sistematik biçimde eşleştirilerek yapısal izomorfizm argümanı bu eşleşme aracılığıyla kurulmaktadır.

Televizyonun Biçimsel Yapısı: Dört Kuramsal Perspektif

Literatürde televizyonun toplumsal ve bireysel etkilerine ilişkin eleştirel çalışmalar, büyük ölçüde içerik ekseninde şekillenmiştir. Ancak bir iletişim aracının en derin etkisi yalnızca içeriklerinde yer alan mesajlarda değil, kendi yapısal ve biçimsel özelliklerinde de yer almaktadır. Bu bağlamda bölümde söz konusu argüman dört kuramsal perspektif aracılığıyla geliştirilmiştir. Bu dört perspektif Raymond Williams'ın akış kuramı, Neil Postman'ın parçalı epistemoloji tezi, Marshall McLuhan'ın teknolojik narkoz çerçevesi ve Byung-Chul Han'ın ötekinin yitimi kavramı olarak şekillendirilmiştir. Bu dört perspektif birlikte ele alındığında televizyonun biçimsel yapısının işleyişine ilişkin bütünlüklü ve çok katmanlı bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Raymond Williams ve Akış: Sınırların Yitimi

Raymond Williams (2003) tarafından televizyon çalışmaları kapsamında kavramsallaştırılan "akış" kavramı narsistik zihin ve televizyonun biçimsel yapısı arasındaki izomorfizmi açıklamada önemli bir rol oynamaktadır. Williams "akış" kuramı ile televizyonun biçimsel yapısını, birbirinden bağımsız ve kopuk programların yerini planlı, kesintisiz ve sınırları belirsizleşmiş bir yayın dizisinin alması şeklinde açıklamaktadır. Ona göre ekranda sunulan şey ayrık birimlerden oluşan bir program değil, farklı türden içeriklerin bir araya gelerek oluşturduğu planlı bir akıştır. Ekranda yer alan reklam, program, dizi, haber vb. türlerin hepsi gibi birbirinden farklı içeriklerin kesintisiz bir devamlılık yanılması içerisinde aktığı,

planlı, bütünsel bir deneyim alanıdır. Bu akış yapısı içerisinde hiçbir içerik gerçek manada başlayıp bitmemekte, her şey bir öncekinden beslenerek bir sonrakine geçen kayganlık içerisinde bir akış halindedir. Ayrıca bu akış deneyimi yayıncılığın ve televizyonun teknik yapısının en belirleyici özelliklerinden biridir (Williams, 2003).

Akış kavramının narsistik zihnin işleyişiyle arasında önemli yapısal bir benzerlik bulunmaktadır. Narsistik yapıdaki bireylerin temel özelliklerinden biri, benlik ile dış dünya arasında net sınırlar koyamamasıdır. Williams'ın tanımladığı akış kavramı da benzer şekilde gerçeklik ile kurmaca, bilgi ile eğlence, trajedi ile reklam arasındaki sınırları sistematik olarak bulanıklaştırmaktadır. İzleyiciler bir savaş haberini izlerken aniden bir çikolata reklamına oradan da eğlence programının tanıtımına geçmektedirler. İzleyicilerin sinir sistemi bu geçişlere uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Fakat bu uyum süreci, içeriklerin duygusal ağırlığını eşitleyerek her şeyi aynı gösterinin birer parçalarına indirgeyen bir algısal düzleşmeye neden olmaktadır. Aynı zamanda Debord'un (2021) gösteri toplumu kavramıyla da örtüşen bu düzleşme, narsistik zihnin de temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Televizyonun sahip olduğu bu kesintisiz akış yapısı aynı zamanda sınırların kaybolduğu narsistik bir zihnin oluşmasına da neden olmaktadır. Bu akışın içinde net aralıkların bulunmaması, izleyicilerin bir programdan diğerine sürüklendiği bir döngü içerisinde hapsolmesine neden olmaktadır.

Neil Postman ve Parçalı Epistemoloji: Şimdiye Hapsolmek

Televizyon akışı, sahip olduğu kesintisiz akış yapısı içerisinde oldukça parçalı bir yapıya sahiptir. Neil Postman (1985) televizyonun bu parçalı epistemolojisini "Şimdi... Bu" (Now... This) kavramları ile açıklamaktadır. Postman, televizyonun biçimsel yapısını epistemolojik bir sorun olarak ele almaktadır. Postman'a göre her iletişim aracının kendine has bir epistemolojisi, yani bilgi üretme ve aktarma şekli bulunmaktadır. Yazılı kültürlerin epistemolojisi, nedensellik, tarihsel süreklilik, soyut düşünme biçimi ve uzun süreli dikkat gerektirirken televizyonun epistemolojisi, bunların tam zıttını talep etmektedir. Televizyon sahip olduğu parçalı yapı, bir konudan diğerine çok hızlı biçimde geçerek bağlamı ve tarihsel nedenselliği ve sürekliliği yok sayan, her şeyin anlık olduğu bir evren yaratmaktadır. Akışın bu parçalı yapısı, narsistik zihnin yapısal özelliklerinden minimal benlik ve tarih bilincinin yitiminin inşasına uygun şekilde işlemektedir (Lasch, Narsisizm Kültürü, 2021).

Narsistik özne, zamanı nedensellik içerisinde çizgisel bir süreklilik olarak algılamak yerine, yalnızca şimdiki zamanın döngüsüne hapsolmuş durumdadır. Televizyonun biçimsel yapısını oluşturan parçalı akış da ontolojik olarak izleyiciden herhangi bir bellek ya da tarihsel bağlam inşası talep etmemekte aksine, bu aygıt narsistik zihne uygun şekilde, sürekli yenilenen anlık uyarılarla bireyleri salt "şimdi"nin içerisine sabitlemektedir. Bunun sonucunda izleyici, art arda sıralanan imgeler ve olaylar arasında mantıksal bir örüntü kurmak zorunda kalmadan yalnızca anlık uyarıların yarattığı hazzı yönelmektedir. Narsistik zihin de tıpkı televizyon akışı gibi deneyimleri, bütüncül bir olgu şeklinde değil, anlık bir hazzın parçaları olarak işlemektedir.

Postman (1985) televizyonun yalnızca içerikleri değil, eğlendirme biçimini de dönüştürdüğünü vurgulamaktadır. Televizyon yalnızca eğlenceli içerikler sunmamakta her içeriği eğlenceye dönüştürmektedir. Postman' a göre televizyondaki haber, eğitim, siyaset vb. türlerin tamamı eğlence formatına uygun olarak kurgulanmaktadır. Bu durum, izleyiciyi düşünen ve sorgulayan bir özne olmaktan çıkararak tüketen ve eğlenen bir özneye dönüştürmektedir.

Marshall McLuhan ve Teknolojik Narkoz: Uyuşmanın Yapısal Mantığı
Marshall McLuhan'ın (1994) ünlü "araç iletidir" önermesi, bir iletişim aracının toplum üzerindeki etkisinin taşıdığı içeriklerde değil, o aracın kendisinde olduğunu ileri sürmektedir. Bu önerme, içerik analizine odaklanan geleneksel medya araştırmalarına ilişkin radikal bir eleştiri içermektedir. Bu bağlamda McLuhan, içeriğe odaklanırken aracın kendisinin etkisini göz ardı etmemek gerektiğini vurgulamaktadır.

McLuhan (1994) narsisizmi, teknoloji ve insan arasındaki fizyolojik ve algısal bir ilişki olarak kavramaktadır. Ona göre araç, bireyleri kendi yansımalarına hapseden narsistik bir uyuşmaya sokmaktadır. Birey, kendi yarattığı teknolojik uzantıyı kendisinden ayrı bir nesne olarak algılayamadığından o teknoloji tarafından uyuşturulmaktadır. McLuhan'ın teknolojik narkoz olarak nitelendirdiği bu durum, bireyin aracın kendisi üzerindeki etkisini fark edemediğinden o etkiye karşı savunmasız kalmasıdır. Bu bağlamda izleyici, televizyon izleme edimini bilinçli ve eleştirel bir süreç olarak değil, gevşeme, rahatlama ve pasif bir tüketim olarak deneyimlemektedir. Bu pasiflik ve uyuşma hali, McLuhan'ın narkoz kavramının somut bir yansıması olarak ele alınabilmektedir. Bu

uyuşma karşısında izleyici, ekranda birtakım unsurlar görürken ekranın kendisinin ne yaptığının farkına varamamaktadır. Bu bağlamda televizyon izlemenin yarattığı uyuşma, narsistik zihnin işleyişiyle yapısal bir örtüşme içerisindedir. Her ikisi alanda, gerçeklikten kaçınmayı, anlık hazı ve edilgen tüketimi teşvik etmektedir.

Byung-Chul Han ve Ötekinin Yitimi: Aynının Cehenneminde Televizyon

Byung-Chul Han (2023), neoliberal toplumun birey üzerindeki etkilerini fenomenolojik ve felsefi bir bakış açısı ile çözümlemiştir. Han, geliştirdiği "ötekinin yitimi" ve "aynının cehennemi" kavramları ile narsistik kültürün yapısal mantığını ortaya koymuştur. Han'a göre günümüzde gizem, baştan çıkarma ve acı olarak "öteki" ortadan kaybolmakta, yerini her şeye izin veren, pürüzsüz ve olumlayıcı "aynı"nın pozitifliğine bırakmaktadır. Ona göre çağdaş kültürün en temel krizlerinden biri "öteki"nin yok oluşudur. Öteki, farklılığı, belirsizliği ve özneyi dönüştürme potansiyeline sahip olma nedeniyle birey için bir tehdit unsuru yaratmaktadır. Çünkü öteki, özneyi kendi bakış açısının sınırlılıkları ile yüzleştirerek onu kendine dönük dünyasından çıkarmakta ve dönüşüme zorlamaktadır. Ancak neoliberal kültür, ötekinin bu zorlayıcılığını tasfiye ederek her şeyi öznenin onayına, konforuna ve beklentilerine göre düzenlemektedir. Geriye, yalnızca kendine benzeyen, onu onaylayan ve rahatsız etmeyen içeriklerle çevrili bir özne kalmaktadır. Han bu durumu "aynının cehennemi" olarak nitelendirmektedir: Yüzeyin pürüzsüzleştiği, direncin ortadan kalktığı ve farklılığın yok olduğu bu düzende özne kendi yansımasından başka bir şey görmemektedir.

Han (2023), bireyin ancak "öteki"nin sınırlandırması ile bir form kazanabileceğini, ötekinin olumsuzluğu olmadığında "aynı"nın aşırı çoğalarak biçimsiz, birbirinden farksız ve ayırt edilemez bir yığın oluşacağını vurgulamaktadır. Televizyonun en temel biçimsel özelliği olan kesintisiz akış da bu biçimsiz yığın teknolojik karşılığıdır. Televizyon akışın yer alan türler arasında mantıksal veya ahlaki bir sınırın olmayışı, bir savaş haberi ardından gelen bir deodorant reklamıyla aynı ardışık düzlemde sunulmasına neden olmaktadır. Bu biçimsel yapı, "öteki"ne ait olan trajediyi, yabancılığı ve acıyı sıradanlaştırarak tüketilebilir bir "aynı"ya dönüştürmektedir. İzleyiciler ekranda sürekli olarak yeni görüntülerle karşılaştığını sanmalarına rağmen hiçbir sarsıcı öteki deneyimi yaşamakta yalnızca aynının cehennemine hapsolmaktadırlar.

Han'ın (2023), ötekinin yitimi ve aynının cehennemi argümanı televizyonun biçimsel yapısı ile doğrudan bir ilişki içerisindedir. Televizyon, izleyiciye ötekiyle gerçek bir karşılaşma sunmamaktadır. Televizyonun sunduğu öteki, her zaman kontrollü, güvenli ve nihayetinde izleyicinin beklentilerine uygun şekilde çerçevelenmiştir. Han'ın bu argümanı Williams'ın (2003) akış kuramı ile birlikte okunduğunda, televizyonun salt bir içerik sağlayıcı değil, bizzat bu cehennemi inşa eden teknolojik bir form olduğu görülmektedir. Televizyonun biçimsel yapısı, izleyiciyi ekran başında tutmak ve cihazı kapatacak enerjiyi ondan almak üzere kurgulandığından izleyici, karşısında hiçbir direnç oluşturamayacağı bu kesintisiz akış içinde pasifize olmaktadır. Han'ın vurguladığı ötekinin yitimi, McLuhan'ın narsistik uyuma kavramı ile paralel olarak işlemektedir. Televizyonun biçimsel yapısı izleyicilere sarsıcı hiçbir öteki ile karşılaşmadan yalnızca kendi yansımasıyla beslenebileceği bir akış sunmaktadır.

Televizyon ile Narsistik Zihnin Yapısal İzomorfizmi

Bir önceki bölümlerde ortaya koyulduğu üzere televizyonun biçimsel yapısı, narsistik zihnin özellikleri ile birlikte ele alındığında birbirine eklenmiş ve bütünleşik bir teorik argüman sunduğu açıktır. Bu bağlamda narsistik zihin yapısı ve televizyonun formel yapısı arasında yapısal bir izomorfizm bulunmaktadır. Burada vurgulanan izomorfizm argümanı ile televizyonun biçimsel yapısının narsistik bireyi kaçınılmaz ve determinist şekilde ürettiği, her izleyiciyi eşit düzeyde etkilediğini veya televizyon izlemenin direkt olarak narsistik bir kişilik gelişimine yol açtığını savunulmamaktadır. Bu argüman televizyonun biçimsel yapısının, narsistik zihnin işleyiş mekanizmalarıyla yapısal olarak uyumlu bir epistemolojik ortam oluşturduğunu ve bu uyumun narsistik kültürün inşasına zemin hazırladığını vurgulamaktadır. Hall'un (1980), kodlama-kod açıklama modelinde vurguladığı gibi izleyici, televizyonun sunduğu egemen kodları her zaman olduğu gibi kabul etmemekte, müzakere edici ya da muhalif konumlarda da okuyabilmektedir. Fakat televizyonun biçimsel yapısı, bu müzakerenin gerçekleştiği zemini ve koşulları önemli ölçüde belirlemektedir. Althusser (2019) ideoloji kuramında ideolojinin etkili biçiminin açık ve görünür olan değil, yapısal ve doğallaşmış şekilde olduğunu vurgulamaktadır. Televizyonun yapısal biçimi ve narsistik zihin yapısının narsistik kültür üzerindeki etkisi de bu dolaylı ve görünmez mekanizma aracılığıyla işlemektedir.

Televizyon ve narsistik zihin arasındaki izomorfizmin en temel

boyutlarından biri, narsistik zihnin sınır yitimi özelliği ile televizyon akışının yarattığı sınır çözülmesi arasında kurulmaktadır. Williams (2003) akış kuramında, televizyonun sınır yitimini yapısal düzeyde yeniden ürettiğini vurgulamaktadır. Reklam ile siyaset, eğlence ile bilgi, kurmaca trajedi ile gündelik komedi arasındaki sınırlar televizyon akışı içerisinde sistematik olarak bulanıklaştırılmaktadır. Narsistik zihnin yarattığı benlik ile öteki arasındaki sınır bulanıklığı ile televizyon akışının gerçeklik ile kurmaca arasındaki sınır bulanıklığı bu noktada yapısal bir izomorfizm oluşturmaktadır. Her ikisi de öznenin çevresindekiler ile kurduğu ilişkiyi tanımlayan temel sınırları ortadan kaldırmakta ve bireyin tutarlı, bütünlük ve ayrılmış bir varlık olarak deneyimleme kapasitesinde hasara neden olmaktadır. İzomorfizmin diğer bir boyutu, narsistik zihnin anlık haz egemenliği ile televizyonun anlık hazlara ilişkin içerik sunmasında ortaya çıkmaktadır. Televizyon sahip olduğu parçalı yapı, bir temadan diğerine hızlı bir şekilde geçerek bağlamı ve tarihsel sürekliliği ederek her şeyin anlık olduğu bir evren sunmaktadır. Akışın bu kesintisiz ve parçalı yapısı, narsistik zihnin anlık haz odaklı duygusunu tatmin etmektedir. (Lasch, Narsisizm Kültürü, 2021); (Postman, 1985). Tarihsel sürekliliğin yitimi ve minimal benlik, televizyon ve narsistik zihin arasındaki izomorfizmin bir diğer unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. McLuhan'ın (1994) teknolojik narkoz kavramı bu unsuru açıklamada tamamlayıcı bir role sahiptir. McLuhan'a göre televizyon izleme sürecinde edilgen bir konumda olan izleyici üzerinde herhangi bir etki fark edemeden uyusmaktadır. Bir narkoz etkisi gibi televizyon karşısında uyumuş olan izleyici, tarihsel bağlamı sorgulama ve anlık uyarıcıların ötesine geçme kapasitesini geçici olarak askıya almaktadır. Bunun sonucunda izleyiciler minimal benlik geliştirerek geçmişini ilişkin bir birikim taşımayan, geleceğe yatırım yapmayan ve yalnızca şimdinin anlık deneyimlerine sığınan öznelere dönüşmektedir. Televizyonun bu uyumuş yapısal olarak üretmesi ile narsistik zihnin tarihsel sürekliliği çözülmüş zaman deneyimi aralarındaki izomorfizmi gösteren temel unsurlardan biridir.

İzleyiciye sürekli kendi zevkine uygun, aynı olan içerikler sunulmakta, bu durum izleyicinin narsistik bir komada, uyumda olma hali ile sonuçlanmaktadır. Narsist zihin, ötekinin olumsuzluğundan, sarsıcı ve rahatsız edici bakışından kaçarken televizyon ekranı da tam olarak izleyicileri bu tekinsiz bakıştan koruyan bakışı olmayan bir pencere sunmaktadır (Han, 2023). Ötekinin yitimi, narsistik zihin ve televizyon arasındaki yapısal izomorfizm unsurlarından bir diğeridir. Çağdaş

kültürün ve günümüz toplumunun narsistik özelliklerinden biri bireylerin giderek yalnızca kendilerine benzeyen, onları onaylayan ve rahatsız etmeyen unsurlarla çevrelenerek, ötekinin farklılığını, belirsizliğini ve zorlayıcılığını sistematik olarak dışlamasıdır. Bu çevreleme, bireyin hiçbir öteki ile karşılaşmadan yalnızca kendine uygun unsurlar ile şekillenmesine neden olarak sürekli olarak aynı şeylerin yer aldığı bir döngüye hapsolması ile sonuçlanmaktadır. Televizyonun biçimsel yapısı da bu döngüyü yapısal olarak yeniden üretmektedir. Televizyon akışının sunduğu öteki, her zaman kontrollü ve rahatsız edici olmayan bir ötekidir. İçerikler narsistik yapıda olsa da, anlatı izleyicinin güvenli bir mesafeden hayranlık duyabileceği bir konumda hazırlanmaktadır. Örneğin, bir haber bülteni rahatsız edici bir gerçeği aktarıyor olsa da akış onu hemen ardından gelen reklam veya eğlence içeriğiyle etkisizleştirmektedir. Narsistik zihnin öteki ile gerçek bir karşılaşmadan kaçma eğilimi ile televizyonun ötekini her zaman uygun ve güvenli biçimde çerçeveleme yapısı bu noktada güçlü bir izomorfizm oluşturmaktadır. Her ikisi de bireyi gerçek anlamda dönüştürücü bir karşılaşmadan koruyarak aynının sürekli tekrarını yeniden ve yeniden üretmektedir.

Tablo 1, narsistik zihin ve televizyonun yapısal formu arasındaki izomorfizm somutluk kazanabilmesi adına oluşturulmuştur.

Tablo 1

Narsistik Zihnin Yapısal Özellikleri ile Televizyonun Biçimsel Yapısının İzomorfik İlişkisi

Narsistik Zihnin Yapısal Özelliği	Televizyonun Biçimsel Karşılığı
Sınır yitimi	Gerçeklik-kurmaca sınırının çözülmesi
Anlık haz egemenliği	Parçalı, bağlamsız, anlık haz odaklı içerik akışı
Tarihsel sürekliliğin yitimi ve minimal benlik	Tarihsel belleğin ve nedenselliğin yok edilmesi, teknolojik narkoz
Ötekinin yitimi	Ötekinin yok edilmesi, aynının cehennemi

Narsistik Reflekslerin Teknolojik Uzantıları: Uzaktan Kumanda Pratiği ve Binge-Watching

Çalışma kapsamında bu bölüme dek kurulan yapısal izomorfizm argümanı, kuramsal düzeyde güçlü bir çerçeve sunma amacı taşımaktadır. Fakat her teorik argüman, gündelik hayata ilişkin somut pratikler ile ele alındığında hem ikna gücü hem de açıklama kapasitesi açısından önemli bir derinlik kazanmaktadır. Bu bağlamda bu bölümde, televizyon biçimi ile narsistik

zihin arasındaki yapısal izomorfizm, soyut kuramsal düzeyden çıkarılarak izleme pratiğinin somut ve gözlemlenebilir boyutlarında ele alınmıştır. Bu kapsamda uzaktan kumanda kullanımı ve binge-watching¹ olgusu olarak iki odak noktası belirlenmiştir. Bu iki pratik, narsistik reflekslerin (yani narsistik zihnin otomatik ve yapısal tepki örüntülerinin) televizyon teknolojisi aracılığıyla gündelik yaşamda nasıl somutlaştığını görünür kılmaktadır. Bu odak noktaları televizyon izleme ediminin evrimsel dönüşümünde belirleyici dönüm noktaları olarak narsistik zihnin işleyiş mekanizmaları ile direkt ve yapısal bir ilişki içerisindedir.

Uzaktan kumanda teknolojisi, televizyon izleme edimini temelden dönüştüren bir yenilik olmuştur. Televizyon yayıncılığının ilk yıllarında yayıncı tarafından belirlenen akışın sınırlı olması ve kanal değiştirmenin fiziksel bir çaba gerektirmesi, izleyicinin bu sınırlı akışa bağlı kalmasına neden olmuştur. Uzaktan kumanda teknolojisinin yaygınlaşması ile izleyiciler tek bir tuşla akışı kesebilme, beğenmedikleri içeriği anında etkisizleştirebilme ve televizyon karşısında pasif konumdan aktif bir seçici olabilme özerkliğine kavuşmuştur. Ancak zaman içerisinde bu görece özgürlük psikanalitik ve psikodinamik bir perspektiften ele alındığında daha sorunlu bir dinamiği meydana getirdiği görülmüştür.

Kohut (2022), narsistik yapının temel özelliklerinden birini engellenmeye düşük tolerans olarak tanımlamaktadır. Narsistik yapıya sahip bireyler, beklentileri karşılanmadığında veya sıkıldıklarında tatmin etmeyen nesne ile kalarak baş etmek yerine o nesneden hızla uzaklaşma eğilimine sahiptir. Narsistik yapıdaki birey, haz vermeyen veya hayal kırıklığı yaratan nesneyi terk ederek yerine hemen başka bir nesne aramaktadırlar. Uzaktan kumanda pratiği, bu narsistik refleksi televizyon izleme deneyiminin yapısal bir unsuruna dönüştürmektedir. İzleyici ekranda sıkıldığı veya tatmin olmadığı anda tek bir tuşla o içeriği etkisizleştirerek yeni bir içeriğe geçebilmektedir. Bu durum Kernberg'in (2019), değersizleştirme ve terk etme olarak tanımladığı narsistik savunma mekanizmasının teknolojik bir karşılığını oluşturmaktadır. Bu güç izleyiciye, karşısındaki gerçeklikle tahammül gerektiren ve uyumu zorunlu kılan bir ilişki kurmak yerine, onu tek tuşla yok ederek yerini değiştirme iktidarı tanımaktadır. Kernberg'in (2019), patolojik narsisizmde tanımladığı, haz vermeyen nesnenin

¹ Binge-watching kavramı, herhangi bir ya da birden fazla multimedya içeriğini bir oturuşta ya da belirli bir zamanda oturup izlemek anlamını taşımaktadır. Türkçe "tıkınırcasına izlemek" şeklinde çevrilmiştir. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. (Özel & Durmaz, 2021)

ortadan kaldırılması fantezisi, uzaktan kumanda pratiği aracılığıyla televizyon izleme ediminde gündelik ve normalleştirilmiş bir deneyime dönüşmektedir.

Günümüzde dijital yayın platformlarının yükselişiyle birlikte öne çıkan binge-watching pratiği ise narsistik reflekslerin teknolojik karşılığı açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Binge-watching, izleyicilerin bir içerikten kopmama ve saatlerce onunla kalma özelliği ile uzaktan kumandanın anlık terk etme gücünün tam zıttın da konumlanmasına rağmen görünürdeki bu tezatlık oldukça çelişkilidir. Erich Fromm' a (2006) göre modern birey, özgürlüğün meydana getirdiği varoluşsal yükü taşımaktan kaçarak öngörülebilir, kontrollü ve bir düzene sığınmaktadır. Binge-watching olgusu da bu kaçışın en yaygın biçimlerinden biri olarak ele alınabilmektedir. Birey ekran karşısında binge-watching yaparak rutin hayatın sorumluluklarından, ötekiyle gerçek ilişkinin güçlüklerinden ve gerçekliğin kısıtlamalarından uzaklaşarak narsistik bir alana çekilmektedir.

Binge-watching bireylere sürekli olarak kesintisiz haz akışı ve anlık tatmin sunmaktadır. İçeriklerde yer alan her bölüm sonu, izleyiciyi bir sonrakine çeken unsurlar içermektedir. Bu yapı bir yandan haz ve anlık tatmin sağlarken diğer yandan sürekli bir sonraki hazzı ve tatmini vadederek izleyicinin haz ve tatmin akışından çıkmasını engelleyen bir döngü yaratmaktadır. Ayrıca izleyicilere neyi ne zaman izleyecekleri konusunda kontrol imkânı vererek narsistik yapının temel gereksinimlerinden tahakküm kurma arzusunu karşılamaktadır. Bu bağlamda binge-watching olgusu salt bir boş zaman pratiği değil, narsistik yapının işlevsel bir uyum mekanizması ve regresif bir ifade biçimi olarak ele alınabilmektedir.

Narsistik reflekslerin teknolojik karşılıkları olarak konumlandırılan uzaktan kumanda pratiği ve binge watching olgusu, televizyonun yapısal biçimi ile narsistik zihin arasındaki yapısal izomorfizmin soyut kuramsal düzeyden çıkarak gündelik pratiğe nasıl yerleştiğini gözlemlenebilir şekilde ortaya koymaktadır. Uzaktan kumanda, narsistik zihnin hayal kırıklığına ilişkin tahammülsüzlük, değersizleştirme ve anında uzaklaşma refleksini, televizyon pratiği içerisinde bedelsiz, anlık ve yapısal olarak teşvik edilmiş bir eyleme dönüştürmektedir. Binge-watching olgusu ise narsistik zihnin kaçış refleksini, kesintisiz haz, anlık tatmin arayışını ve ötekiyle kurulan gerçek ilişkiden kaçınma ihtiyacını kurgusal bir evren içerisinde karşılayan teknolojik bir uzantı olarak işlevine sahiptir. Bu

bağlamda her iki pratik de narsistik reflekslerin televizyon pratiği içerisinde yansıyan teknolojik uzantıları olarak ele alınabilmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, televizyonun biçimsel ve zamansal yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mekanizmaları arasındaki yapısal izomorfizmi kuramsal düzeyde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, televizyonun biçimsel yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mantığı arasındaki yapısal izomorfizmi kuramsal düzeyde sorunsallaştırarak televizyonun narsisizmi yalnızca temsil düzeyinde değil, bizzat kendi zamansal, biçimsel ve epistemolojik kurgusu aracılığıyla da inşa ettiğini savunmaktadır. Bu argüman, medya çalışmaları literatüründe büyük ölçüde içerik ekseninde kurulan televizyon-narsisizm ilişkisini biçim eksenine taşımakta ve alanda önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Çalışma boyunca kurulan teorik çerçeve, dört yapısal örtüşme üzerinden ele alınmıştır. Williams'ın akış kuramı, televizyonun gerçeklik ile kurmaca arasındaki sınırları sistematik biçimde çözdüğünü bu çözümlenin narsistik zihnin sınır yitimi özelliği ile yapısal olarak uyumlu olduğunu ortaya koymuştur. Postman'ın parçalı epistemoloji tezi, televizyonun tarihsel sürekliliği ve nedenselliği yok eden yapısının narsistik zihnin anlık haz egemenliği ve minimal benlik özellikleriyle örtüştüğünü göstermiştir. McLuhan'ın teknolojik narkoz çerçevesi, televizyon izleme pratiğinin ürettiği pasiflik ve uyuşmanın narsistik zihnin dış gerçeklikten çekilme eğilimiyle yapısal olarak kesiştiğini ortaya koymuştur. Byung Chul Han'ın ötekinin yitimi argümanı ise televizyonun biçimsel yapısının ötekini her zaman kontrollü ve uyumlu biçimde sunmasının narsistik zihnin aynının cehennemine hapsolma dinamiğiyle derin bir izomorfizm oluşturduğunu savunmuştur. Ayrıca bu argümanlar, uzaktan kumanda pratiği ve binge-watching olgusunun narsistik reflekslerin teknolojik uzantıları olarak okunmasıyla somut izleme pratikleri düzeyinde de desteklenmiştir. Bu bütünlük yapı çalışmanın temel argümanını kuramsal düzeyde pekiştirmektedir. Televizyon narsistik zihnin teknolojik bir dışavurumu, narsisizm ise televizyonun biçimsel epistemolojisinin psikolojik bir içselleştirmesi olarak kavranabilmektedir.

Çalışmanın temel katkısı, televizyon ve narsistik zihin arasındaki yapısal izomorfizmi ortaya çıkararak, televizyonu narsistik içerikler üreten bir araçtan narsistik öznenin yapısal ve ontolojik olarak kurulmasına zemin

hazırlayan epistemolojik bir ortama dönüştürmesinde yatmaktadır. Bu kavramsallaştırma aynı zamanda televizyon ve narsisizm arasındaki diyalektik ilişkiyi de görünür kılmaktadır: Televizyon, narsisizmi besleyen izomorfik yapısıyla narsistik kültürü üretirken, narsistik kültür de televizyonu kendi mantığına uygun biçimde dönüştürmektedir. Bu çift yönlü ilişki, televizyonu narsistik kültürün hem ürünü hem de üreticisi olarak konumlandırmaktadır. Bu bağlamda televizyonun biçimsel yapısı ile narsistik zihnin işleyiş mantığı arasında rastlantısal değil, yapısal bir izomorfizm mevcuttur.

KAYNAKÇA

(2025). 02 2025 tarihinde Dil Derneği: <https://www.dildernegei.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html> adresinden alındı.

Althusser, L. (2019). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (Ç. A. Tümertekin, Dü.) İstanbul: İthaki Yayınları.

Campbell, W. K., & Crist, C. (2024). *Yeni Narsisizm Bilimi*. Okuyan Us Yayınları.

Campbell, W. K., & Miller, J. (2011). *he Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder*. Wiley.

Debord, G. (2021). *Gösteri Toplumu*. Ayrıntı Yayınları.

DiMaggio, P. J. ve Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147–160.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton & Company.

Freud, S. (2015). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası*. (S. M. çev: Banu Büyükkal, Dü.) Metis Yayınları.

Fromm, E. (2006). *Sağlıklı Toplum*. (Y. S. çev: Z. Tanrısever, Dü.) İstanbul: Payel Yayınları.

Hall, S. (1980). Encoding/decoding. S. D. (Hall içinde, *Culture, Media, Language* (s. 128-138). London: Hutchinson.

Hall, S. (1997). *Representations: Cultural Representations and Signifying Practises*. London: Sage.

Han, B. C. (2023). *Ötekini Kovmak - Günümüzde Toplum Algı ve İletişim*. (Ç. M. Özdemir, Dü.) İstanbul: Ketebe.

- Kernberg, O. F. (2019). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. Metis Yayınları.
- Kohut, H. (2017). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması*. (D. C. S. M. Tura, Dü.) Metis Yayınları.
- Kohut, H. (2022). *Kendiliğin Çözümlemesi*. (B. M. Atbaşoğlu C., Dü.) Metis Yayınları.
- Lasch, C. (1984). *The Minimal Self: Psychic Survival in Troubled Times*. W. W. Norton & Company.
- Lasch, C. (2021). *Narsisizm Kültürü*. (Ü. H. çev: Suzan Öztürk, Dü.) Bilim ve Sanat Yayınları.
- Lovink, G. (2019). *Sad by Design: On Platform Nihilism*. Pluto Press.
- McLuhan, M. (1994). *Understanding Media*. London: The MIT Press Cambridge.
- Naso, P. O. (2025). *Dönüşümler I-XV*. Yapı Kredi Yayınları.
- Özel, S., & Durmaz, T. (2021). Yeni Nesil İzleme Pratikleri: Tıkınırcasına İzlemek. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 16(55), 363-388.
- Postman, N. (1985). *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*. Penguin Books.
- Rieff, P. (1966). *The Triumph of the Therapeutic: Uses of Faith after Freud*. Harper & Row.
- Twenge, J. M., & Campbell, W. (2010). *Asrın Vebası: Narsisizm İlleti*. (ç. Ö. Yüksel, Dü.) Kaknüs Yayınları.
- Williams, R. (2003). *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim*. (Ç. A. Türkbağ, Dü.) Ankara: Dost Kitabevi.